

*ЧЕРКАСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ
ІМЕНІ ГЕРОЇВ ЧОРНОБИЛЯ
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ*

*CHERKASY INSTITUTE OF FIRE SAFETY NAMED AFTER CHORNOBYL
HEROES OF NATIONAL UNIVERSITY OF CIVIL DEFENCE OF UKRAINE*

***НАУКА ПРО ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ
ЯК ШЛЯХ СТАНОВЛЕННЯ МОЛОДИХ ВЧЕНИХ***

***SCIENCE ON CIVIL PROTECTION
AS A WAY OF BECOMING YOUNG SCIENTISTS***

МАТЕРІАЛИ

***Всеукраїнської науково-практичної конференції
курсантів і студентів***

***PROCEEDINGS of
the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference
of Cadets and Students***

10-11 травня 2019 року

May 10-11, 2019

***м. Черкаси
Cherkasy***

**НАУКА ПРО ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ ЯК ШЛЯХ СТАНОВЛЕННЯ МОЛОДИХ ВЧЕНИХ:
Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції курсантів і студентів. –
Черкаси: ЧПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2019. – 310 с.**

**SCIENCE ON CIVIL PROTECTION AS A WAY OF BECOMING YOUNG SCIENTISTS:
Proceedings of the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference of Cadets and Students.
– Cherkasy: Cherkasy institute of fire safety named after Chernobyl Heroes of National
University of civil defence of Ukraine, 2019. – 310 p.**

Збірник сформовано за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції курсантів і студентів «Наука про цивільний захист як шлях становлення молодих вчених», яка відбулася 10-11 травня 2019 року на базі Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України. В матеріалах висвітлено актуальні та цікаві питання, пов'язані із найновішими досягненнями науки і практики у сфері пожежної і техногенної безпеки та психології.

Матеріали збірника систематизовані відповідно до визначених тематичних напрямів конференції: пожежна та техногенна безпека; гасіння пожеж, ліквідація аварій техногенного та природного походження і аварійно-рятувальна техніка; природничі, фундаментальні науки та інформаційні технології у забезпеченні пожежної і техногенної безпеки; проблеми психології діяльності в особливих умовах.

Збірник орієнтований на широке коло читачів, які цікавляться питаннями пожежної і техногенної безпеки та психології.

The collection was compiled on the Proceedings of the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference of Cadets and Students «Science on Civil Protection as a Way of Becoming Young Scientists» which was held on May 10–11, 2019 on the basis of Cherkasy Institute of Fire Safety named after Chernobyl Heroes of National University of Civil Defence of Ukraine. In the proceedings of the conference topical and interesting issues connected with the latest achievements in science and practice in the field of fire and technogenic safety and psychology are written about.

The proceedings of the collection are systematized according to the defined thematic aspects of the conference: fire and technogenic safety; fire fighting; elimination of technogenic and natural accidents and rescue technique; natural sciences, fundamental sciences and information technologies in ensuring fire and technogenic safety; issues of psychology of activity in special conditions.

The collection is intended for general reader interested in the issues of fire and technogenic safety and psychology.

*Рекомендовано до друку на засіданні Наукового товариства курсантів (студентів),
ад'юнктів (аспірантів), докторантів та молодих вчених
ЧПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України
(протокол № 6 від 24.04.2018)*

*It is recommended for publication at the meeting of the Scientific Community of
Cadets (Students), Service Students (Postgraduates), Postdoctoral Students and Young
Scientists of Cherkasy Institute of Fire Safety named after Chernobyl Heroes of
National University of Civil Defence of Ukraine
(protocol №6 from 24.04.2019)*

*Дозволяється публікація матеріалів збірника у відкритому доступі
комісією з питань роботи із службовою інформацією
в Черкаському інституті пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України
(протокол № 5 від 22.04.2019)*

*The publication of the proceedings of the collection available to the public is allowed by the
commission for work with the restricted access information in Cherkasy Institute of Fire
Safety named after Chernobyl Heroes of National University of Civil Defence of Ukraine
(protocol №5 from 22.04.2019)*

IV блок (2 заняття) – «Усвідомлена трансформація» – орієнтований на усвідомлення і закріплення змін, що відбуваються в процесі реалізації програми; на формування спрямованості на подальший активний саморозвиток власної управлінської компетентності.

При відпрацюванні плану тренінгу розвитку управлінської компетентності та його змістовного наповнення слід використовувати рекомендації практичних психологів як до технології ведення тренінгу, так і до застосування окремих видів вправ на розвиток певних властивостей.

Кожне заняття є новим за метою та застосованими видами тренінгової роботи, але ми намагалися дотримуватися типової його методики:

1. Привітання учасників заняття (ігрові вправи, спрямовані на емоційне налаштування учасників тренінгу на роботу).

2. Основна частина (змістовні тренінгові вправи, спрямовані на досягнення основної мети заняття).

3. Робота групи над квазіуправлінським завданням за темою заняття.

4. Рефлексія учасників занять.

5. Підведення підсумків (підсумкове обговорення досягнень і невдач, що виявилися у занятті, визначення особистих висновків).

Отже, для розвитку психологічних компонентів управлінської компетентності начальників караулів ОРСЦЗ нами запропоновано спеціальні вправи та психотехніки, які організаційно об'єднанні у тренінгові програму, яка структурно складається з чотирьох блоків: вступ до тренінгу управлінської компетентності; теоретичні аспекти управлінської компетентності начальників караулів ОРСЦЗ; психологічний розвиток управлінської компетентності; усвідомлена трансформація.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вачков И.В. Основы технологии группового тренинга. Психотехники / И.В. Вачков. – М. : Издательство «Ось-89», 2005. – 256 с.

2. Овсяннікова Я.О. Соціально-психологічний тренінг як засіб відновлення психологічної стійкості рятувальників МНС України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.09 “Психологія діяльності в особливих умовах” / Я.О. Овсяннікова. – Харків, 2010. – 19 с.

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА ВІДВІДУВАЧАМ РЕСТОРАННО-ГОТЕЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

Пелих С. В.,

Фесенко О. О., канд. техн. наук, доцент,

Одеська національна академія харчових технологій

Індустрія сфери обслуговування є специфічною сферою, де спілкування людей займає понад 90 % робочого часу [1]. Одночасно заклади готельно-ресторанного бізнесу є так само потенціальними об'єктами техногенних надзвичайних ситуацій, насамперед таких як пожежа, вибух.

Люди завжди реагують на різні надзвичайні ситуації. Під час виникнення надзвичайної ситуації і переживанні її наслідків у частини населення виникають різні психічні розлади. Психічні розлади можуть проявлятися навіть при відсутності фізичних травм. Екстремальні ситуації викликають у людини сильний стрес, призводять до значної нервової напруги, порушують рівновагу в організмі, негативно позначаються на фізичному і психічному здоров'ї. Кожна людина в таких ситуаціях буде реагувати по-різному, можуть з'являтися реакції, викликані травмою – страх, апатія, ступор, рухове збудження, агресія, нервові тремтіння, плач, істерика, паніка. Процедура надання психологічної допомоги в екстремальних ситуаціях має свою специфіку. Усе залежить від мети психологічного впливу: в одному випадку треба підтримати, допомогти; в іншому - варто припинити, наприклад, чутки, паніку; у третьому - провести переговори [2,3].

Отже, знання основних психологічних закономірностей дає людям змогу в різних ситуаціях знаходити психологічно правильні рішення, допомагає не тільки впливати на інших людей, а й розвивати в собі якості, необхідні в тій чи іншій сфері діяльності. Особливо необхідні такі знання для співробітників сфери обслуговування, які найчастіше першими зіштовхуються з наслідками трагедій та першими спілкуються з потерпілими й свідками надзвичайної події. Від їх дій та умінь правильно оцінити ситуацію буде залежати дуже багато чого в забезпеченні фізичної та психологічної безпеки оточуючих.

При скупченні людей в обмеженому просторі приміщень готельно-ресторанних підприємств майже завжди виникає такий розлад психічного стану, як паніка. Два фактори є визначальними для виникнення паніки: несподіваність появи загрози для життя, здоров'я, безпеки (аварія, вибух, пожежа тощо) і накопичення психічної напруги. Паніка є станом жаху, що супроводжується різким послабленням самоконтролю волі. Паніка може виникнути через брак або надлишок інформації про якусь незрозумілу чи страхітливу новину. Можливість виникнення паніки важко передбачити, але головна причина її прояву є повна психологічна неготовність до надзвичайних ситуацій. За кількістю людських жертв масова паніка перевершує агресивний натовп. Ознаки паніки наступні: паніка, як масове явище, виникає тільки в групах великої чисельності; паніка викликається почуттям безконтрольного страху, який спирається на реальну або уявну загрозу; напрямок втечі при паніці не є випадковим, завжди обирається знайомий шлях, або той, по якому біжать інші; за своїм характером панічна втеча є асоціальним явищем, при цьому руйнуються усі зв'язки, люди становляться неочікуваним джерелом небезпеки друг для друга; людина в паніці завжди вірить, що обставини дуже небезпечні; людина в паніці не шукає альтернативних рішень і не бачить наслідків своїх рішень [3].

Обслуговуючий персонал готелів і ресторанів повинен бути підготовленим і навченим до відповідних дій у разі виникнення такої небезпеки: особисто намагатись не піддаватися паніці та зберігати спокій; не створювати безладу; вміти оцінювати ситуацію та визначати, що в ній є позитивного; вірити, що допомога обов'язково прийде; підтримувати

людей, подавати їм надію на рятування; брати участь в наданні невідкладної допомоги постраждалим; не дозволяти іншим піддаватися паніки [4].

Тому професійне безперервне навчання працівників готельно-ресторанних закладів є як одним з основних завдань ефективного менеджменту персоналу, так і засобом рятування людей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Основи готельно-ресторанної справи : навчальний посібник / Н. І. Данько, А. Ю. Парфіненко, П. О. Подлепіна, О. О. Вишневська [за заг.ред. А. Ю. Парфіненка]. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. - 288 с.

2. Пуцентейло П.Р. Економіка і організація туристично-готельного підприємництва Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2007. - 344 с.

3. http://sumdu.edu.ua/images/stories/gen_info/structure/psih/1.pdf.

4. Михайлов Л.А. и др. Психологическая защита в чрезвычайных ситуациях: Учебное пособие/под ред. Л.А.Михайлова.- СПб.: Питер, 2009.- 256 с.

ПОНЯТТЯ АДАПТАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ: ОСНОВНІ НАПРЯМИ ТРАКТУВАННЯ

Попович О. В.,

Спіркіна О. О., канд. іст. наук,

Черкаський інститут пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України

Адаптація – одне з найбільш широко вживаних наукових понять, зміст якого науковцями інтерпретується дуже широко. Загального визначення адаптації немає. Вивчати адаптацію першими почали біологи, які відзначали багатство ідей адаптації з точки зору пізнання широкої дійсності. Так, вітчизняний дослідник-фізіолог І. П. Павлов писав, що вірно зрозуміла ідея про пристосування чи доцільності є невичерпним джерелом для різних наукових гіпотез, служить постійною науковою темою, дає могутній поштовх для подальшого вивчення питань про сутність явищ життя [1, 209]. Біологічна адаптація відображає загальну властивість живих організмів, живої матерії пристосовуватись до змін оточуючого середовища.

Думки науковців сильно різняться щодо визначення поняття адаптації. В зв'язку із цим однозначно ніхто не може пояснити дане явище і тільки розглядають його із різних боків. У природничих науках адаптація розуміється як пристосування всіх живих організмів до умов існування, які постійно удосконалюються та змінюються у зовнішньому середовищі [2].

Розуміння адаптації в природничих науках є продуктивним при розгляді феноменів психологічної і соціальної адаптації в психології. Основні питання психологічної адаптації особистості висвітлили в працях: Г. С. Костюк, З. Фрейд, Е. Еріксон, Л. І. Божович.

У неофрейдистському напрямку адаптація розглядається в контексті соціальної активності особистості. Сучасні психологи широко використовують уведені ще З. Фрейдом поняття «аутопластичних» змін і

<i>Крижанівський В. В., Бінецька О. В.</i>	
ДО ПИТАННЯ ПРО ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВІ ЯКОСТІ КУРСАНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДСНС УКРАЇНИ	231
<i>Куць В. С., Чубіна Т. Д.</i>	
ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗАЛЕЖНОЇ ПОВЕДІНКИ.....	233
<i>Литвин Т. Ю., Чубіна Т. Д.</i>	
ХАРЧОВІ ЗАЛЕЖНОСТІ: СПЕЦИФІКА ТА НАСЛІДКИ	234
<i>Литвиненко О. М., Бінецька О. В.</i>	
ДЕЯКІ ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПСИХІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ ТА ДЕЗАДАПТАЦІЇ КУРСАНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДСНС УКРАЇНИ	235
<i>Лісова Я. В., Спіркіна О. О.</i>	
КРИЗА 30 РОКІВ: ПРОБЛЕМА СЕНСУ ЖИТТЯ	237
<i>Лосянович О. С., Синьова Є. П.</i>	
ПСИХОЛОГІЧНІ КОНЦЕПЦІЇ ВСТАНОВЛЕННЯ ПІДЛІТКІВ ЯК ІНДИВІДА	238
<i>Мацвей А. О., Спіркіна О. О.</i>	
НАДЦІННІСНІ ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАХОПЛЕННЯ ЯК РІЗНОВИД ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ	240
<i>Мірошніченко В. Г., Дячкова О. М.</i>	
ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ДО УЧАСТІ В БОЙОВИХ ДІЯХ	243
<i>Мірошніченко В. Г., Харченко Д. М.</i>	
ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК НЕЙРОТИЗМУ З ПОСТТРАВМАТИЧНИМИ СТРЕСОВИМИ РОЗЛАДАМИ В УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ	244
<i>Моргун Л. С., Дмитренко М. Й.</i>	
РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВИХ ЯКОСТЕЙ КУРСАНТІВ В НАВЧАЛЬНО-ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	245
<i>Мудра Ю. О., Снісаренко А. Г.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ МОТИВОВАНОЇ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ	247
<i>Никитюк Ю. С., Головченко С. І.</i>	
МОТИВАЦІЙНІ ФАКТОРИ ДЛЯ ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЕФЕКТИВНОЇ РОБОТИ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ	250
<i>Олійник П. Р., Спіркіна О. О.</i>	
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОВЕДІНКИ ПРАЦІВНИКІВ ДСНС УКРАЇНИ У СТРЕСОГЕННИХ СИТУАЦІЯХ	252
<i>Осипчук О. І., Фомич М. В.</i>	
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ТРЕНІНГ ЯК МЕТОД РОЗВИТКУ УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НАЧАЛЬНИКІВ КАРАУЛІВ ОРСЦЗ	253
<i>Пелих С. В., Фесенко О. О.</i>	
ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА ВІДВІДУВАЧАМ РЕСТОРАННО- ГОТЕЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ	255
<i>Попович О. В., Спіркіна О. О.</i>	
ПОНЯТТЯ АДАПТАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ: ОСНОВНІ НАПРЯМИ ТРАКТУВАННЯ	257